ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 26.2.2020
COM(2020) 150 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΟΜΑΔΑ

Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2020: Αξιολόγηση της προόδου σχετικά με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, και αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011

{SWD(2020) 500-527 final}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρώπη πρωτοστατεί με σοβαρότητα στην προσπάθεια επίτευξης ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Η ευμάρεια της Ευρώπης και η ευημερία των λαών της εξαρτώνται τελικά από τις δράσεις πολιτικής που θα αναληφθούν τα προσεχή έτη για να αντιμετωπιστούν οι μακροπρόθεσμες προκλήσεις που μετασχηματίζουν την οικονομία και την κοινωνία μας.

Στην ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη του 2020 παρουσιάζεται νέα οικονομική ατζέντα και καθορίζονται σαφείς προτεραιότητες για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης στην ΕΕ. Ο στόχος της για ανταγωνιστική βιωσιμότητα αντικατοπτρίζει πλήρως τη φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και βασίζεται σε τέσσερις παραμέτρους: περιβαλλοντική βιωσιμότητα, αύξηση της παραγωγικότητας, δικαιοσύνη και μακροοικονομική σταθερότητα. Η προσέγγιση που επικεντρώνεται σε αυτές τις τέσσερις παραμέτρους δίνει τη δυνατότητα να αξιοποιηθούν οι συνέργειες, να εξεταστούν τα αντισταθμίσματα και να προταθούν λύσεις για να διασφαλιστεί ότι η οικονομία λειτουργεί προς όφελος των πολιτών και του πλανήτη. Η αξιολόγηση που παρουσιάζεται στις σημερινές ανά χώρα εκθέσεις θα συμβάλει στο να διασφαλιστεί η μετουσίωση των εν λόγω στόχων σε συγκεκριμένες πολιτικές σε επίπεδο κρατών μελών.

Η οικοδόμηση της βάσης της μελλοντικής μας ευημερίας παρέχει επίσης απαντήσεις σε βραχυπρόθεσμες προκλήσεις και στην τρέχουσα επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Το σημερινό περιβάλλον χαμηλής ανάπτυξης υπογραμμίζει τη σημασία των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θα ενισχύσουν τη δυνητική ανάπτυξή μας και θα καταστήσουν τις οικονομίες μας πιο παραγωγικές. Η ευρωπαϊκή οικονομία έχει την ικανότητα να κινητοποιήσει τους χρηματοδοτικούς πόρους που θα διευκολύνουν την πραγματοποίηση των αναγκαίων ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων με βιώσιμο τρόπο. Μολονότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη μείωση του χρέους στα κράτη μέλη με υψηλό χρέος, τα κράτη μέλη που βρίσκονται σε ευνοϊκή δημοσιονομική θέση έχουν περιθώριο να ενισχύσουν περαιτέρω τις επενδύσεις για την αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης και τη στήριξη της μετάβασης σε μια πιο πράσινη και ψηφιακή οικονομία. Τέλος, η συνεχιζόμενη μείωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, τόσο των εξωτερικών όσο και των εσωτερικών, θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα των οικονομιών μας.

Μπορούμε να επιτύχουμε ως ήπειρος μόνο εάν η Ένωση και τα κράτη μέλη της κατευθύνουν τις πολιτικές τους προς μία κατεύθυνση, θέτοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη στο επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής και των οικονομικών μας δράσεων. Η μετατροπή της νέας οικονομικής ατζέντας σε αποτελεσματικές εθνικές οικονομικές, κοινωνικές και δημοσιονομικές πολιτικές σε ολόκληρη την Ένωση θα βοηθήσει την Ευρώπη να επιτύχει τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Με τον τρόπο αυτόν, η Ευρώπη θα μπορέσει να αποτελέσει παγκόσμιο παράδειγμα για το πώς η αποφασιστική δράση πολιτικής μπορεί να οδηγήσει σε ένα πιο βιώσιμο, ευημερούν, δίκαιο και ασφαλές μέλλον για όλους.

2. ΒΑΣΙΚΑ ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Για να στεφθεί με επιτυχία, η νέα οικονομική ατζέντα πρέπει να μετατραπεί σε συγκεκριμένες πολιτικές, όπως οι επενδυτικές στρατηγικές, οι υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που προάγουν την ανταγωνιστική βιωσιμότητα σε όλες τις διαστάσεις της. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο πρέπει να διαδραματίσει βασικό ρόλο συντονίζοντας και καθοδηγώντας τις εθνικές προσπάθειες προς την κατεύθυνση της μακροπρόθεσμης βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Οι ανά χώρα εκθέσεις που δημοσιεύονται σήμερα παρουσιάζουν διεξοδική ανάλυση των βασικών κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων με μακροοικονομική σημασία τις οποίες αντιμετωπίζει κάθε κράτος μέλος σε σχέση με τις τέσσερις παραμέτρους της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Θα ληφθούν υπόψη για τις μελλοντικές συστάσεις πολιτικής, παραμένοντας επικεντρωμένες στις οικονομικές πολιτικές και τις πολιτικές απασχόλησης που απαιτούνται για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις στο πλαίσιο των τεσσάρων παραμέτρων.

Οι ανά χώρα εκθέσεις του 2020 επισημαίνουν τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που προκύπτουν για τις οικονομίες μας από την πράσινη μετάβαση. Τα ζητήματα αυτά αναλύονται σε νέο τμήμα σχετικά με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Τα κράτη μέλη όφειλαν πρόσφατα να υποβάλουν τα εθνικά τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα, που θα αποτελέσουν τα βασικά έγγραφα αναφοράς για την εφαρμογή των κλιματικών και ενεργειακών στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων με μακροοικονομική σημασία τα οποία παρακολουθούνται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει τα εν λόγω σχέδια το 2020. Οι ανά χώρα εκθέσεις συμβάλλουν επίσης στην παρακολούθηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης και εφιστούν την προσοχή στις μακροοικονομικές πολιτικές και τις πολιτικές απασχόλησης που μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξή τους. Κάθε έκθεση χώρας περιλαμβάνει συνοπτική αξιολόγηση της προόδου του κράτους μέλους σε σχέση με τους ΣΒΑ συνολικά, καθώς και ειδικό παράρτημα στο οποίο παρουσιάζονται οι επιδόσεις όσον αφορά τους διάφορους ειδικούς στόχους.

Οι εκθέσεις επικεντρώνονται επίσης στις περιφέρειες και τους τομείς που πλήττονται περισσότερο από τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα. Βάσει αυτής της ανάλυσης, θα κατευθύνουν τη χρήση του πρόσφατα προταθέντος Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Αυτό είναι μόνο η αρχή. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες οι οποίες θα καταβληθούν από κοινού με τα κράτη μέλη, σύμφωνα με την προσέγγιση που χρησιμοποιείται για τον προγραμματισμό των κονδυλίων της πολιτικής συνοχής.

Για να αντιμετωπίσει επιτυχώς τις πιεστικές κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις του σήμερα και του αύριο, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών θα πρέπει να εξελιχθεί περαιτέρω. Τα προσεχή έτη, θα πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι οι διάφορες διαστάσεις της ατζέντας για τη βιώσιμη ανάπτυξη με μακροοικονομική σημασία είναι πλήρως ενσωματωμένες στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο (βλ. πλαίσιο 1).

Πλαίσιο 1: Ενσωμάτωση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) και των ζητημάτων περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

- **Σύμφωνα με το νομικό πεδίο εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η ενσωμάτωση των ΣΒΑ επικεντρώνεται στη μακροοικονομική τους διάσταση** και στο πώς μπορούν να επιτευχθούν μέσω των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών, καθώς και των πολιτικών για την απασχόληση. Ο μετασχηματισμός σε βιώσιμη οικονομία αποτελεί καθοριστική πρόκληση με επιπτώσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Κατά συνέπεια, η μακροοικονομική αυτή διάσταση έχει ευρύτερη προοπτική και οι σχετικές με τους ΣΒΑ πολιτικές και προκλήσεις επισημαίνονται σε όλες τις ανά χώρα εκθέσεις, σύμφωνα με την Πράσινη Συμφωνία και την ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη Αυτό συνάδει με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, ο οποίος καθοδηγεί την ανανεωμένη σύγκλιση προς καλύτερες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης στην ΕΕ, και με τον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων του που παρακολουθεί την εφαρμογή του.

- **Σύμφωνα με την Πράσινη Συμφωνία και την ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα ενσωματώνεται πλήρως στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.** Οι ανά χώρα εκθέσεις του 2020 αποτυπώνουν αυτήν τη νέα προσέγγιση μέσω νέου ειδικού τμήματος. Αυτό συμβάλλει περαιτέρω στην ενσωμάτωση των ΣΒΑ στο Εξάμηνο. Το νέο τμήμα σχετικά με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα παρέχει πιο ολοκληρωμένη ανάλυση των περιβαλλοντικών και κλιματικών προκλήσεων των κρατών μελών, με έμφαση στους τομείς που συνδέονται με τις οικονομικές πολιτικές και τις πολιτικές απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιπτώσεων αυτών των προκλήσεων και πολιτικών.

- **Κάθε έκθεση χώρας περιλαμβάνει επίσης νέο παράρτημα που παρουσιάζει τις επιδόσεις των επιμέρους κρατών μελών σε σχέση με τους ΣΒΑ, καθώς και την τάση την τελευταία πενταετία.** Με βάση την ετήσια εμβληματική δημοσίευση της Eurostat για τη βιώσιμη ανάπτυξη με τίτλο *«Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context — 2019 edition» (Έκθεση παρακολούθησης της προόδου ως προς την επίτευξη των ΣΒΑ στο πλαίσιο της ΕΕ — έκδοση 2019*), οι ανά χώρα εκθέσεις παραπέμπουν στα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για την παρακολούθηση των επιδόσεων των κρατών μελών.

- **Στο μέλλον, θα διεξαχθεί περαιτέρω εμπεριστατωμένη ανάλυση ώστε να παρακολουθείται η εφαρμογή των ΣΒΑ και να αποτυπώνεται η μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη και αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία.** Ως πρώτο βήμα, η ετήσια εμβληματική δημοσίευση της Eurostat σχετικά με τις επιδόσεις ως προς την επίτευξη των ΣΒΑ θα επισπευστεί, ώστε να είναι έτοιμη κατά την έναρξη του επόμενου κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Οι σχετικές με τους ΣΒΑ πληροφορίες, τις οποίες τα κράτη μέλη καλούνται να παράσχουν στα εθνικά τους προγράμματα μεταρρυθμίσεων από το 2020, θα συμπληρώνουν την εν λόγω αξιολόγηση της προόδου. Η Επιτροπή καταβάλλει επίσης προσπάθειες να διευρύνει την εργαλειοθήκη της για να βελτιωθεί η ανάλυση των μακροοικονομικών και

κοινωνικών επιπτώσεων της οικολογικής μετάβασης σε μελλοντικούς κύκλους του Εξαμήνου. Για τον σκοπό αυτόν, αναπτύσσεται ένα σύνολο βασικών δεικτών με στόχο να εφαρμοστεί από τον επόμενο κύκλο του Εξαμήνου. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί στενά με τα κράτη μέλη και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη για την ανάπτυξη της εργαλειοθήκης.

Η Επιτροπή δρομολόγησε επίσης ανοικτό διάλογο σχετικά με το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης. Η επανεξέταση της οικονομικής διακυβέρνησης που δημοσιεύτηκε[1] πρόσφατα από την Επιτροπή αξιολογεί το πώς λειτούργησε στο παρελθόν το τρέχον πλαίσιο. Λαμβάνει επίσης υπόψη τη σημαντική αλλαγή του οικονομικού πλαισίου από τότε που εγκρίθηκαν οι μεταρρυθμίσεις του εξαπτύχου και του διπτύχου το 2011 και το 2013 αντίστοιχα, καθώς και την ευρύτερη φιλοδοξία για πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό της Ευρώπης, σύμφωνα με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Αυτό οδήγησε την Επιτροπή να θέσει ορισμένα ζητήματα σε δημόσιο διάλογο προκειμένου να συγκεντρώσει απόψεις σχετικά με τη μέχρι τώρα λειτουργία της εποπτείας και τους πιθανούς τρόπους ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας του πλαισίου για την επίτευξη των βασικών στόχων.

Σε μελλοντικούς κύκλους, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο θα επηρεαστεί από τη θέσπιση του δημοσιονομικού μέσου για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα, καθώς και του μέσου σύγκλισης και μεταρρύθμισης. Για παράδειγμα, οι στρατηγικές προτεραιότητες πολιτικής που προτείνονται στη σύσταση για τη ζώνη του ευρώ θα ενισχυθούν με τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις για τις οποίες θα δοθούν κίνητρα μέσω του δημοσιονομικού μέσου για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα.

Η Επιτροπή θα δημιουργήσει επίσης νέο μηχανισμό για το κράτος δικαίου, με υποβολή ετήσιων εκθέσεων σε επίπεδο ΕΕ, προκειμένου να ενισχυθεί η νοοτροπία κράτους δικαίου. Η χρηστή διακυβέρνηση, οι αποτελεσματικοί θεσμοί, τα ανεξάρτητα και αποτελεσματικά συστήματα απονομής δικαιοσύνης, οι ποιοτικές δημόσιες διοικήσεις και τα αποτελεσματικά πλαίσια αφερεγγυότητας αποτελούν σημαντικούς παράγοντες που καθορίζουν το επιχειρηματικό περιβάλλον ενός κράτους μέλους και μπορούν να έχουν αντίκτυπο στις επενδυτικές αποφάσεις. Τα αυστηρά πλαίσια για την καταπολέμηση της διαφθοράς μπορούν επίσης να συμβάλουν στη διατήρηση της ορθής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Ως εκ τούτου, οι πληροφορίες σχετικά με τις θεσμικές και διοικητικές επιδόσεις των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των επιδόσεων στον τομέα του κράτους δικαίου, που ενέχουν ενδεχομένως μακροοικονομικούς κινδύνους εάν τα συναφή ζητήματα δεν επιλυθούν, θα συνεχίσουν να τροφοδοτούν το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και θα συμβάλουν στη μακροοικονομική αξιολόγηση.

[1] COM (2020) 55 final της 5.2.2020.

3. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Η ανάλυση που περιλαμβάνεται στις φετινές ανά χώρα εκθέσεις καθορίζει την πορεία που πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη για να επιτύχουν ανταγωνιστική βιωσιμότητα και επισημαίνει τις απαιτούμενες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τις σημαντικές επενδυτικές ανάγκες.

3.1 Περιβαλλοντική βιωσιμότητα

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία έχει ως στόχο να καταστήσει την Ευρώπη την πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρο έως το 2050, με περισσότερο αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων ανάπτυξη. Περιγράφει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για όλα τα περιβαλλοντικά και κλιματικά ζητήματα —αντιμετωπίζοντας ιδίως τις προκλήσεις στα πεδία της κλιματικής αλλαγής, της ενεργειακής μετάβασης, της βιοποικιλότητας, της ρύπανσης και της κυκλικής οικονομίας— και όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της κινητικότητας, της βιομηχανίας και των συστημάτων τροφίμων. Η εκπλήρωση φιλόδοξων στόχων εξαρτάται τόσο από την ΕΕ όσο και από τα κράτη μέλη. Οι εθνικές και οι ενωσιακές οικονομικές πολιτικές πρέπει να εσωτερικεύσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των υφιστάμενων μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης και να δημιουργήσουν τα κατάλληλα κίνητρα για τη βελτίωση της βιωσιμότητάς τους. Τον Ιούνιο του 2019[2], η Επιτροπή επισήμανε τις εναπομένουσες αποκλίσεις μεταξύ των συνδυασμένων προτεινόμενων εθνικών συνεισφορών, με βάση τα προσχέδια που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη, και των ενωσιακών στόχων που προβλέπονται από τη νομοθεσία[3].

Η πράσινη μετάβαση θα απαιτήσει σημαντικές και στοχευμένες επενδύσεις, τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές, καθώς και ριζικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Ο προσδιορισμός των βασικών επενδυτικών αναγκών, η προετοιμασία επενδυτικών έργων με υψηλό αντίκτυπο και η αντιστοίχιση των έργων με τις διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης, καθώς και η ορθή κανονιστική προσέγγιση των έργων, θα έχουν καίρια σημασία για την επίτευξη αυτού του στόχου. Η ανάλυση που παρουσιάζεται στις ανά χώρα εκθέσεις σχετικά με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και τις σημαντικότερες επενδυτικές ανάγκες σε τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές και τα κτίρια, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής απόδοσης, μπορεί να κατευθύνει τις δράσεις πολιτικής των κρατών μελών σύμφωνα με τις

---

2 Αξιολόγηση από την Επιτροπή σε επίπεδο ΕΕ των ενοποιημένων εθνικών προσχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα, 18 Ιουνίου 2019 (COM(2019) 285 final).

3 Από την αξιολόγηση προέκυψε ότι τα εθνικά σχέδια, εάν εφαρμοστούν όπως προβλέπεται στα εν λόγω προσχέδια, θα έχουν ως αποτέλεσμα σημαντική απόκλιση συνολικά: όσον αφορά την κατανάλωση τόσο πρωτογενούς όσο και τελικής ενέργειας, η συμβολή προς την κατεύθυνση πιο αποδοτικής κατανάλωση ενέργειας υπολειπόταν των στόχων της ΕΕ. Η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να θέσουν πιο φιλόδοξους στόχους στα τελικά ενοποιημένα εθνικά τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα, τα οποία όφειλαν να υποβάλουν τα κράτη μέλη έως τις 31 Δεκεμβρίου 2019. Στο μέτρο του δυνατού, το περιεχόμενο των σχεδίων ήδη αποτυπώνεται στις σημερινές ανά χώρα εκθέσεις.

προτεραιότητες που έχουν συμφωνηθεί σε επίπεδο ΕΕ. Οι ανά χώρα εκθέσεις περιλαμβάνουν επίσης πληροφορίες σχετικά με τις πηγές χρηματοδότησης σε επίπεδο ΕΕ.

Η δημόσια χρηματοδοτική στήριξη, μεταξύ άλλων μέσω του επενδυτικού σχεδίου της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, μπορεί να μοχλεύσει ιδιωτικά κεφάλαια για την αύξηση του όγκου των βιώσιμων επενδύσεων. Το μεγαλύτερο από ποτέ μερίδιο δαπανών για τη βιώσιμη ενέργεια και τη δράση για το κλίμα και το περιβάλλον από τον προϋπολογισμό της ΕΕ θα προσελκύσει ιδιωτική χρηματοδότηση, ενώ η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων θα διαδραματίσει βασικό ρόλο. Η πολιτική συμφωνία που επιτεύχθηκε τον Δεκέμβριο μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ένα σύστημα ταξινόμησης σε επίπεδο ΕΕ για τις περιβαλλοντικά βιώσιμες επενδύσεις (ταξινομία) αποτελεί σημαντικό βήμα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, που διευκολύνει τη ροή των πράσινων επενδύσεων[4].

Οι πράσινες δημοσιονομικές πρακτικές αποτελούν σημαντικό μέσο για την παρακολούθηση της συμβολής των δημόσιων οικονομικών στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Ο σαφής προσδιορισμός, στα δημοσιονομικά έγγραφα, των πολιτικών για τις δαπάνες και τα έσοδα που συμβάλλουν στη δράση για το κλίμα και σε άλλους περιβαλλοντικούς στόχους μπορεί να βοηθήσει τις δημοσιονομικές πολιτικές να συμβάλουν στην πράσινη μετάβαση και να ενισχύσουν τη συνοχή των στόχων πολιτικής και την παρακολούθησή τους. Μέχρι στιγμής, ελάχιστα μόνο κράτη μέλη (Γαλλία, Φινλανδία, Ιρλανδία και Ιταλία) εφαρμόζουν ορισμένες πράσινες δημοσιονομικές τεχνικές στο πλαίσιο των διαδικασιών του προϋπολογισμού τους. Οι προσεγγίσεις διαφέρουν σημαντικά και, με εξαίρεση την Ιταλία, οι πράσινες δημοσιονομικές πρακτικές είναι πρόσφατες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πληροφορίες για τους πράσινους προϋπολογισμούς περιλαμβάνουν πρόσθετα στοιχεία αναφοράς, όπως εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων, κατάλογο των επιζήμιων επιδοτήσεων και πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και την ευημερία. Θα χρειαστεί περαιτέρω ανάπτυξη σε όλα τα κράτη μέλη για να ενισχυθεί ο ρόλος των δημόσιων οικονομικών στη μετάβαση σε κλιματικά ουδέτερη, πράσινη, ανταγωνιστική και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για τον έλεγχο και τη συγκριτική αξιολόγηση των πράσινων δημοσιονομικών πρακτικών.

Η χρήση της πράσινης φορολογίας ως εργαλείου αλλαγής της συμπεριφοράς και δημιουργίας εσόδων παραμένει περιορισμένη. Οι περιβαλλοντικοί φόροι, καθώς και οι διάφορες μορφές τιμολόγησης του άνθρακα, αποτελούν σημαντικά μέσα πολιτικής για την επίτευξη της απαιτούμενης μετάβασης. Η επιβολή υψηλής τιμής στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα αποτελεί βασικό στοιχείο της σουηδικής πολιτικής για το κλίμα από το 2001[5] και καλύπτει πλέον περίπου το 40 % των σουηδικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, βοηθώντας τη Σουηδία να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε τομείς που δεν

[4] Σχέδιο Δράσης της Επιτροπής: Χρηματοδότηση της αειφόρου ανάπτυξης (COM(2018) 097 final).

[5] Η Σουηδία θέσπισε φόρο άνθρακα ύψους 250 SEK (περίπου 23,50 EUR) ανά τόνο. Το ποσό αυτό ανήλθε σε 1 180 SEK (περίπου 110 EUR) το 2017.

καλύπτονται από το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών της ΕΕ, ενώ παράλληλα διατηρεί την ανάπτυξη της οικονομίας. Επίσης, και άλλα κράτη μέλη, όπως η Ιρλανδία, η Δανία, η Γαλλία, η Φινλανδία, η Σλοβενία, η Εσθονία, η Λετονία, η Πολωνία και η Πορτογαλία, εφαρμόζουν φόρο άνθρακα. Στην Ιρλανδία, όλα τα έσοδα από την πρόσφατη αύξηση του φόρου άνθρακα (περίπου 90 εκατ. EUR το 2020) θα κατανεμηθούν πλήρως σε δαπάνες που σχετίζονται με το κλίμα. Ένα μέρος αυτών (6 εκατ. EUR) θα χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία ενός ιρλανδικού «Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης» για την περιφέρεια Midlands, το οποίο θα καλύπτει τις επενδύσεις για την επανακατάρτιση και την επανειδίκευση και θα βοηθά τις τοπικές κοινότητες και τις τοπικές επιχειρήσεις να προσαρμοστούν στη μετάβαση σε χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

Η μετάβαση σε βιώσιμη και κλιματικά ουδέτερη οικονομία πρέπει να είναι εύλογη και κοινωνικά δίκαιη, γεγονός που απαιτεί τακτική παρακολούθηση. Μολονότι η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος θα είναι μακροπρόθεσμα επωφελής για όλους και θα παρέχει ευκαιρίες για όλους μεσοπρόθεσμα, δεν έχουν όλες οι ομάδες του πληθυσμού, οι περιφέρειες και τα κράτη μέλη την ίδια ικανότητα να ανταποκριθούν βραχυπρόθεσμα. Είναι απαραίτητο να ληφθούν μέτρα σε εθνικό επίπεδο, ώστε να μετριαστούν οι αρνητικές επιπτώσεις για συγκεκριμένες ομάδες και συγκεκριμένους τομείς και να διασφαλιστεί η δικαιοσύνη. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ θα συμβάλει επίσης σημαντικά με όλα τα μέσα που σχετίζονται άμεσα με την πράσινη μετάβαση. Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης, τον οποίο προτείνει η Επιτροπή, θα συμβάλει στο να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο, παρέχοντας πρόσθετη στήριξη στις περιφέρειες και τα άτομα που πλήττονται περισσότερο από τη μετάβαση, ιδίως όταν εξαρτώνται από την εξόρυξη και τη χρήση στερεών ορυκτών καυσίμων για ενεργειακούς σκοπούς (άνθρακα, λιγνίτη, τύρφης και πετρελαιούχου σχιστόλιθου) και σε βιομηχανίες με υψηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Οι σημερινές ανά χώρα εκθέσεις περιλαμβάνουν ανάλυση των προκλήσεων της μετάβασης και παρουσιάζουν τις προκαταρκτικές απόψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με τις προτεραιότητες για στήριξη από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης. Τα ανωτέρω θα τροφοδοτήσουν με στοιχεία τα κράτη μέλη κατά την εκπόνηση των εδαφικών τους σχεδίων δίκαιης μετάβασης τα οποία θα προσδιορίζουν τα επιλέξιμα εδάφη, αναλύοντας τις ανάγκες όσον αφορά την οικονομική διαφοροποίηση, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την αξιοποίηση δεξιοτήτων, την τοπική καινοτομία και την περιβαλλοντική αποκατάσταση, ανάλογα με την περίπτωση. Η Επιτροπή θα παράσχει ειδική τεχνική στήριξη στα κράτη μέλη για την κατάρτιση των σχεδίων μετάβασης. Τα εν λόγω σχέδια θα καταρτιστούν από τα κράτη μέλη σε συνεννόηση με την Επιτροπή και θα συνάδουν με τα εθνικά τους σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα.

3.2 Αύξηση της παραγωγικότητας

Η αύξηση της παραγωγικότητας εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, και μάλιστα ακόμη περισσότερο υπό το πρίσμα της δημογραφικής αλλαγής. Η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας εξακολουθεί να επιβραδύνεται, ενώ υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ και εντός των κρατών μελών. Το 2018 η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας κυμάνθηκε από 6 % στην Πολωνία έως -1,1 % στο Λουξεμβούργο. Οι διαφορές

είναι ακόμη εντονότερες σε περιφερειακό επίπεδο και η αύξηση της παραγωγικότητας είναι υψηλότερη, κατά μέσο όρο, στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις απ' ό,τι στις ΜΜΕ.

Οι χαμηλές αυτές επιδόσεις οφείλονται σε πολλούς λόγους. Σημαντικός παράγοντας είναι η διαθεσιμότητα και η ποιότητα των εισροών παραγωγής. Οι ανεπαρκείς επενδύσεις σε κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και στην εκπαίδευση και κατάρτιση, οι σχετικά απαρχαιωμένες τεχνολογίες παραγωγής, η γήρανση του εργατικού δυναμικού, η ανεπαρκής ένταξη των γυναικών και των ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών στην αγορά εργασίας και οι ελλείψεις ή αναντιστοιχίες δεξιοτήτων αποτελούν τροχοπέδη για τη δυνητική ανάπτυξη. Για παράδειγμα, στην Τσεχία, το ποσοστό απασχόλησης έχει φθάσει το 80 % και οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού προκαλούν σοβαρή ανησυχία. Στη Βουλγαρία, σημαντικό μέρος της επενδυτικής προσπάθειας αποσκοπεί στην αντικατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού, που βρίσκονται πολύ πιο κάτω από τα επίπεδα αιχμής. Επιπλέον, οι νέες τεχνολογίες υιοθετούνται με βραδείς ρυθμούς από τις επιχειρήσεις που δεν βρίσκονται στην τεχνολογική πρωτοπορία, γεγονός που περιορίζει τη συνολική αποδοτικότητα των περισσότερων επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ.

Ο πράσινος και ο ψηφιακός μετασχηματισμός συνεπάγονται προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας, καθώς και για την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων και καλύτερων προϊόντων και υπηρεσιών από τις ευρωπαϊκές εταιρείες. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της ευρωπαϊκής οικονομίας παρεμποδίζεται επί του παρόντος από τις χαμηλές επιδόσεις σε πολλά κράτη μέλη σε βασικές προϋποθέσεις πλαισίου. Υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις που καθορίζουν την ευρωστία και τη βιωσιμότητα του οικοσυστήματος της ψηφιακής οικονομίας. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι ψηφιακές δεξιότητες και υποδομές, η χρηματοδότηση για καινοτομία, η διαθεσιμότητα δεδομένων, η κυβερνοασφάλεια και η ετοιμότητα των δημόσιων υπηρεσιών για την ψηφιακή εποχή. Για παράδειγμα, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Ιταλία υστερούν στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ενώ η Πορτογαλία και η Τσεχία βελτιώθηκαν σημαντικά. Όσον αφορά τις ψηφιακές δεξιότητες, μεγάλες οικονομίες όπως η Γαλλία, η Ισπανία, η Πολωνία και η Ιταλία δεν βελτιώνονται με τον ρυθμό που απαιτούν οι τεχνολογικές αλλαγές. Μόνο η Δανία και η Σουηδία έχουν υψηλά επίπεδα ψηφιακής έντασης στις επιχειρήσεις τους, ενώ στα υπόλοιπα κράτη μέλη ούτε το 10 % των επιχειρήσεων δεν διαθέτει υψηλά επίπεδα ψηφιοποίησης. Για να συμπληρωθούν οι προσπάθειες σε εθνικό επίπεδο, η Επιτροπή παρουσίασε ένα όραμα για μια ψηφιακή κοινωνία προς όφελος όλων.

Η καινοτομία και οι νέες τεχνολογίες είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Το μερίδιο της ΕΕ στις παγκόσμιες επενδύσεις σε Ε&Α μειώνεται. Η Κίνα έχει πλέον ξεπεράσει την ΕΕ τόσο σε σχετικούς όσο και σε απόλυτους όρους. Μάλιστα, το 2019, στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του το Συμβούλιο ζήτησε από όλα τα κράτη μέλη να εξετάσουν τις πτυχές που σχετίζονται με την έρευνα και την καινοτομία. Η αύξηση της παραγωγικότητας, προκειμένου να επιτευχθεί η ανταγωνιστική βιωσιμότητα, δεν θα είναι δυνατή χωρίς η έρευνα και η καινοτομία να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στον μετασχηματισμό των κοινωνικοοικονομικών συστημάτων

της Ευρώπης, μεταξύ άλλων με τη λήψη μέτρων για την περαιτέρω ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς αγαθών και υπηρεσιών. Η επικείμενη νέα βιομηχανική στρατηγική για την Ευρώπη θα συμβάλει στη δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος για τέτοιου είδους καινοτομία. Σημαντική συμβολή θα έχει επίσης η νέα πρωτοβουλία για την αναβάθμιση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Η μετάβαση σε κλιματικά ουδέτερη οικονομία θα απαιτήσει νέα μοντέλα παραγωγής και κατανάλωσης που θα βασίζονται σε τεχνολογικές και κοινωνικές καινοτομίες. Η αύξηση της παραγωγικότητας των πόρων, καθώς και η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των ευρωπαϊκών συστημάτων έρευνας και της καινοτομίας, είναι καίριας σημασίας στο πλαίσιο αυτό.

Η τόνωση της ιδιωτικής έρευνας και καινοτομίας αποτελεί βασική πρόκληση στην Ευρώπη. Σε πολλά κράτη μέλη, οι προσπάθειες στον τομέα της Ε&Α επικεντρώνονται ολοένα και περισσότερο σε περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων, ενώ οι δαπάνες για καινοτομία στις ΜΜΕ μειώνονται. Η τάση αυτή συμβάλλει στη διεύρυνση του χάσματος παραγωγικότητας μεταξύ των πρωτοπόρων της τεχνολογίας και των περισσότερων άλλων επιχειρήσεων. Από τις ανά χώρα εκθέσεις προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο. Για παράδειγμα, στη Σουηδία, η ικανοποιητική τεχνολογική βάση και το ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον έδωσαν τη δυνατότητα σε νεοφυή επιχείρηση να επεκταθεί, με τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων, ώστε να καταστεί ένας από τους πρώτους ευρωπαίους παραγωγούς μπαταριών για ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Στην Τσεχία, οι επενδύσεις των κατασκευαστών αυτοκινήτων στον αυτοματισμό αύξησαν την παραγωγικότητά τους και εισήγαγαν την υιοθέτηση προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών. Δυστυχώς, οι βελτιώσεις του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι αργές, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση σε επαρκή χρηματοδότηση για Ε&Α και καινοτομία. Η δημιουργία της Ένωσης Κεφαλαιαγορών μπορεί να διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την πρόσβαση των καινοτόμων επιχειρήσεων σε εξωτερική χρηματοδότηση. Η επικείμενη στρατηγική της Επιτροπής για τις ΜΜΕ θα εξετάσει επίσης τρόπους βελτίωσης της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση.

Οι σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών εμποδίζουν την οικονομία της Ευρώπης να αναπτύξει πλήρως το δυναμικό της στον τομέα των ψηφιακών υπηρεσιών. Η πρόοδος των κρατών μελών στον τομέα της ψηφιοποίησης των οικονομιών τους διαφέρει σημαντικά. Το γεγονός αυτό μπορεί να ωθήσει τους εμπορικούς και βιομηχανικούς χρήστες να καθυστερήσουν την ανάπτυξη και την υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών. Η ευρεία εγκατάσταση δικτύων 5G θα πρέπει να προχωρήσει χωρίς καθυστέρηση, καθώς θα βοηθήσει την Ευρώπη να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προσφέρουν η πράσινη και η ψηφιακή επανάσταση[6].

Η αύξηση της παραγωγικότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το ανθρώπινο κεφάλαιο. Γι' αυτό απαιτούνται συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης υψηλής ποιότητας,

[6] Οι εθνικές διαδικασίες εκχώρησης φάσματος στις πρωτοπόρες ζώνες 5G αναμένεται να ολοκληρωθούν σε αρκετά κράτη μέλη, λόγω της νομικής υποχρέωσης να επιτραπεί η χρήση των ζωνών αυτών έως το τέλος του έτους.

συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, τα οποία να εξοπλίζουν όλους τους εκπαιδευόμενους με βασικές ικανότητες και τις επαγγελματικές δεξιότητες που απαιτούνται σε μια ταχέως μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Ωστόσο, το σταθερά υψηλό ποσοστό των ατόμων με χαμηλές επιδόσεις στις βασικές δεξιότητες, όπως προκύπτει από τα πλέον πρόσφατα αποτελέσματα του προγράμματος PISA, αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και τη μετέπειτα απασχολησιμότητα. Στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του, το Συμβούλιο έχει επανειλημμένα ζητήσει από τα κράτη μέλη να αυξήσουν τις επενδύσεις σε δεξιότητες, ώστε να καλυφθούν οι απαιτήσεις σε ειδικευμένο εργατικό δυναμικό.

Οι πολιτικές για την προώθηση της παραγωγικότητας πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στις εθνικές συνθήκες και τα Εθνικά Συμβούλια Παραγωγικότητας μπορούν να συνεισφέρουν τέτοιες ειδικές ανά χώρα γνώσεις. Πολλά από τα υφιστάμενα Συμβούλια Παραγωγικότητας διορίστηκαν μόλις πρόσφατα, και, ως εκ τούτου, είναι πολύ νωρίς για μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση του αντικτύπου τους. Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι τα Εθνικά Συμβούλια Παραγωγικότητας έχουν ήδη συσταθεί στην πλειονότητα των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και ο αριθμός των συμβουλίων αυξάνεται σταθερά. Δεκατέσσερα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και τέσσερα κράτη μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ έχουν πλέον συστήσει Συμβούλια Παραγωγικότητας.

3.3 Δικαιοσύνη

Η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση και η δημογραφική αλλαγή θα απαιτήσουν μεταρρυθμίσεις των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και των αγορών εργασίας, ενώ παράλληλα θα πρέπει να διασφαλιστούν δίκαιες συνθήκες εργασίας και επαρκής κοινωνική προστασία. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί ότι η Ευρώπη θα εξακολουθήσει να διαθέτει τα πλέον προηγμένα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας παγκοσμίως, επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιό της και στηρίζοντας την καινοτομία και την ανταγωνιστική επιχειρηματικότητα. Ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης, σε συνδυασμό με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, θα είναι καίριας σημασίας για να διασφαλιστεί ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο.

Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων[7] **αποτελεί την ευρωπαϊκή απάντηση σε αυτές τις θεμελιώδεις φιλοδοξίες**. Η υλοποίηση του πυλώνα —της στρατηγικής μας για την εξασφάλιση δίκαιης και κοινωνικά εξισορροπημένης μετάβασης— είναι ακόμη πιο σημαντική στο πλαίσιο των προβλέψεων για παρατεταμένη περίοδο βραδύτερης ανάπτυξης στην ΕΕ, έστω και αν η απασχόληση και η κοινωνική κατάσταση εξακολουθούν να βελτιώνονται, όπως αναφέρεται στον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων[8].

[7] Διοργανική διακήρυξη για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (2017/C 428/09).

[8] Βλ. πρόταση της Επιτροπής σχετικά με κοινή έκθεση για την απασχόληση 2020 (COM(2019) 653 final).

Η Επιτροπή καθόρισε πρόσφατα την πορεία προς την κατάρτιση σχεδίου δράσης με σκοπό την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων[9] και ξεκίνησε το πρώτο στάδιο της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με δίκαιους κατώτατους μισθούς[10]. Μολονότι δεν υπάρχει προσέγγιση «ενιαίας αντιμετώπισης», η κοινωνική δικαιοσύνη και η κοινωνική πρόοδος αποτελούν τα θεμέλια της ευρωπαϊκής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς. Το 2019 οι κατώτατοι μισθοί αυξήθηκαν σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη που έχουν θεσπίσει εθνικό επίπεδο νόμιμου μισθού· η Ιταλία και η Κύπρος εξετάζουν προτάσεις για τη θεσμοθέτηση κατώτατου μισθού βάσει νόμου. Παρά τη μέτρια αύξηση των μισθών τις τελευταίες δεκαετίες σε ορισμένα κράτη μέλη, η κατάσταση των χαμηλόμισθων εργαζομένων έχει επιδεινωθεί και οι μισθολογικές ανισότητες έχουν αυξηθεί. Περίπου ένας στους έξι εργαζομένους στην ΕΕ αμείβεται με χαμηλό μισθό. Το ποσοστό αυτό έχει ανοδική τάση[11]. Η φτώχεια των εργαζομένων αυξήθηκε επίσης από 8,1 % σε 9,6 % μεταξύ του 2005 και του 2018.

Τα επίπεδα ανεργίας εξακολουθούν να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας αποτελεί πρόκληση σε πολλά κράτη μέλη και συχνά συνδέεται με αρνητικές επιπτώσεις για τις συνθήκες εργασίας και με αίσθημα ανασφάλειας. Οι εργαζόμενοι με σύμβαση ορισμένου χρόνου αντιμετωπίζουν πολύ υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας από τους εργαζομένους με μόνιμη απασχόληση (16,2 % έναντι 6,1 % το 2018). Ορισμένες ομάδες, όπως οι νέοι, τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης, τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, εξακολουθούν να βρίσκονται σε μειονεκτική θέση στην αγορά εργασίας.

Ορισμένα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας τους και την προώθηση της ένταξης των ευπαθών ομάδων στην αγορά εργασίας. Για παράδειγμα, κατόπιν συμφωνίας μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, η Πορτογαλία θέσπισε μέτρα για την αντιμετώπιση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας και την προώθηση της μόνιμης απασχόλησης. Η Σλοβενία έλαβε μέτρα για την ενίσχυση της ενεργοποίησης και τη βελτίωση της κοινωνικής ασφάλισης των ανέργων. Η Κύπρος μεταρρύθμισε την επιθεώρηση εργασίας και ενέκρινε σχέδιο δράσης με στόχο την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και την ευθυγράμμισή της με την επίσημη οικονομία. Το σχέδιο περιλαμβάνει τόσο προληπτικά όσο και αποτρεπτικά μέτρα.

Τα τελευταία έτη, το χάσμα απασχόλησης και οι μισθολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών παρέμειναν σταθερά σε υψηλά επίπεδα[12]. Οι γυναίκες εξακολουθούν να έχουν χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης, να εργάζονται λιγότερες ώρες, να αμείβονται

9 Μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη για δίκαιες μεταβάσεις (COM(2020) 14 final).

10 Πρώτη φάση της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους βάσει του άρθρου 154 της ΣΛΕΕ σχετικά με πιθανή ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με τους δίκαιους κατώτατους μισθούς (C(2020) 83 final).

11 Αυξήθηκε κατά μέσο όρο στην ΕΕ από 16,7 % στο 17,2 % μεταξύ του 2006 και του 2014, ενώ σημειώθηκαν σημαντικές αυξήσεις σε ορισμένες χώρες.

12 Η Επιτροπή θα εγκρίνει στρατηγική για την ισότητα των φύλων τον Μάρτιο του 2020 και θα αντιμετωπίσει τις μισθολογικές διαφορές μέσω νομοθετικής πρότασης σχετικά με τη μισθολογική διαφάνεια αργότερα εντός του 2020.

λιγότερο και να έχουν πιο ασυνεχείς σταδιοδρομίες. Το γεγονός αυτό έχει επίσης αρνητικό αντίκτυπο στα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα. Η Ισπανία θέσπισε γονική άδεια 16 εβδομάδων για κάθε γονέα, η οποία θα αντικαταστήσει τις άδειες μητρότητας και πατρότητας από το 2021. Στην Ιρλανδία, ο προϋπολογισμός του 2020 πρόκειται να χρηματοδοτήσει, μεταξύ άλλων, ένα πρόγραμμα το οποίο θα βοηθά τις γυναίκες που είναι οικονομικά μη ενεργές, λόγω ευθυνών φροντίδας, να επιστρέφουν στην εργασία. Στα περισσότερα κράτη μέλη, η απόκτηση παιδιών έχει αρνητικό αντίκτυπο στα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών, ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τους άνδρες. Αρκετά κράτη μέλη αναλαμβάνουν δράση για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες φροντίδας, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις.

Οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και τις δεξιότητες είναι ζωτικής σημασίας για την προσαρμογή στις διαρθρωτικές αλλαγές, ιδίως όσον αφορά την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και τη δημογραφική αλλαγή. Η ισότιμη πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και κατάρτιση από μικρή ηλικία είναι επίσης απαραίτητη για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και την προώθηση της ένταξης, μεταξύ άλλων και των υποεκπροσωπούμενων ομάδων όπως οι Ρομά, των ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και των ατόμων με αναπηρία. Ωστόσο, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο εξακολουθεί να αποτελεί τον σημαντικότερο καθοριστικό παράγοντα των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων των νέων. Πολλά κράτη μέλη εφαρμόζουν μέτρα για να αυξηθεί η συμμετοχικότητα της εκπαίδευσης και κατάρτισης και για να εκσυγχρονιστούν τα ερευνητικά ιδρύματα. Η Σλοβενία θέσπισε μέτρα, μεταξύ άλλων, για την ενίσχυση της εκπαίδευσης ενηλίκων, ενώ στην Ιρλανδία η επανεξέταση του National Training Fund (Εθνικού Ταμείου Κατάρτισης) συνδυάστηκε με πρόσθετη χρηματοδότηση για να ενισχυθεί η αξιολόγηση των ελλείψεων δεξιοτήτων[13]. Η Φινλανδία εισήγαγε μεταρρύθμιση στον τομέα της συνεχούς μάθησης, η οποία θα ξεκινήσει από το 2020, θα αυξήσει τις πιθανότητες συνδυασμού της εργασίας και των σπουδών με ευέλικτο τρόπο και θα στηρίξει τη μάθηση στον χώρο εργασίας.

Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός εξακολουθούν να μειώνονται λόγω των καλών συνθηκών στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, η εισοδηματική ανισότητα έχει αυξηθεί τα τελευταία έτη και έχει σταθεροποιηθεί σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος να περιοριστεί η ανάπτυξη και να απειληθεί η κοινωνική συνοχή. Σε έναν ταχέως μεταβαλλόμενο κόσμο της εργασίας, πρέπει να εξασφαλιστεί επαρκής κοινωνική προστασία για όλους. Πέρυσι, η Ιρλανδία επέκτεινε τις παροχές αναπηρίας και ανεργίας στους αυτοαπασχολούμενους. Η Ιταλία θέσπισε κανονιστικό πλαίσιο για τις συνθήκες εργασίας και την κοινωνική προστασία των εργαζομένων σε ψηφιακές πλατφόρμες, καθορίζοντας ένα ελάχιστο επίπεδο προστασίας. Στο πλαίσιο δημογραφικής αλλαγής, η εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και η ενίσχυση της μακροχρόνιας περίθαλψης, θα είναι όλο και πιο σημαντικές. Ορισμένα κράτη

[13] Η Επιτροπή θα παρουσιάσει το «θεματολόγιο δεξιοτήτων» τον Μάρτιο του 2020 με στόχους και πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνεπάγεται η διπλή μετάβαση.

μέλη αναζητούν τρόπους να ενισχύσουν τις υπηρεσίες πρόληψης και να προωθήσουν την προσβάσιμη, αποτελεσματική και οικονομικά αποδοτική παροχή περίθαλψης.

Η μεταρρύθμιση των συστημάτων φορολογίας και παροχών μπορεί να συμβάλει στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η επανεξισορρόπηση της φορολογικής δομής, για παράδειγμα με τη μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία σε λιγότερο στρεβλωτικούς φόρους, όπως οι περιβαλλοντικοί φόροι, μπορεί να τονώσει την οικονομική ανάπτυξη, να ενθαρρύνει την απασχόληση, να μειώσει τις ανισότητες και να συμβάλει σε μια περιβαλλοντικά βιώσιμη οικονομία. Πολλά κράτη μέλη συνεχίζουν τη μεταρρύθμιση του φορολογικού τους συστήματος και, ειδικότερα, τη μείωση της φορολόγησης της εργασίας. Η Γαλλία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες, η Ελλάδα και η Σλοβενία ελαφρύνουν τη φορολογική επιβάρυνση της εργασίας, μειώνοντας τους φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων ή τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Πολλές από αυτές τις μειώσεις των φόρων επί της εργασίας χρηματοδοτούνται σε μεγαλύτερο βαθμό από λιγότερο επιζήμιους φόρους.

Η πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και μακροχρόνιας περίθαλψης διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών. Η δημοσιονομικά βιώσιμη, αποτελεσματική, οικονομικά προσιτή και προσβάσιμη παροχή ποιοτικών υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης βοηθά στη διατήρηση και την αποκατάσταση της καλής υγείας όλων, συμβάλλοντας έτσι σε ένα παραγωγικό και ανθεκτικό εργατικό δυναμικό. Επιπλέον, υπάρχει περιθώριο βελτίωσης όσον αφορά την παροχή δημοσιονομικά βιώσιμης, αποτελεσματικής και κατάλληλης μακροχρόνιας περίθαλψης. Για ορισμένα κράτη μέλη, οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις αναφέρουν ότι τα συστήματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και/ή μακροχρόνιας περίθαλψης χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Η Κύπρος, η Λιθουανία, η Λετονία και η Σλοβακία έχουν σημειώσει κάποια πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων. Περιορισμένη μόνο πρόοδος έχει σημειωθεί στο Βέλγιο, τη Βουλγαρία, την Ιρλανδία, την Ουγγαρία, τη Μάλτα, την Αυστρία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία και τη Φινλανδία, ενώ δεν έχει σημειωθεί καμία πρόοδος στην περίπτωση της Τσεχίας και της Σλοβενίας.

Ο κοινωνικός διάλογος διαδραματίζει βασικό ρόλο στον επιτυχή σχεδιασμό και την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων. Οι συλλογικές διαπραγματεύσεις, καθώς και η ευρύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, είναι ιδιαίτερα σημαντικές τη χρονική στιγμή κατά την οποία οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αναπτύσσουν ολοκληρωμένες στρατηγικές για να επιτευχθεί εύλογη και δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και για να αντιμετωπιστεί η δημογραφική αλλαγή. Ειδικότερα, τα τελευταία έτη, σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη χάραξη πολιτικής στην Εσθονία, τη Λετονία, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία και την Ισπανία.

3.4 Οικονομική σταθερότητα

Στις τρέχουσες συνθήκες χαμηλών επιτοκίων, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν πολύ διαφορετικές θέσεις όσον αφορά τις προκλήσεις του χρέους και της βιωσιμότητας. Τα δημοσιονομικά ελλείμματα στην ΕΕ έχουν αρχίσει, κατά μέσο όρο, να αυξάνονται εκ νέου, αντιστρέφοντας την πτωτική τάση των τελευταίων ετών. Οι εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές εξακολουθούν να μην είναι επαρκώς διαφοροποιημένες. Τα σημερινά υψηλά

επίπεδα δημόσιου χρέους αποτελούν πηγή ευπάθειας σε ορισμένα κράτη μέλη και περιορίζουν τις κυβερνήσεις ως προς την επίτευξη μακροοικονομικής σταθεροποίησης, όταν χρειάζεται. Στην Ιταλία, το Βέλγιο, την Ισπανία και τη Γαλλία, παρά τις ευνοϊκές οικονομικές και χρηματοδοτικές συνθήκες των τελευταίων ετών, οι δείκτες χρέους δεν μειώθηκαν. Τα κράτη μέλη με υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους θα πρέπει να ακολουθήσουν ταχεία διαδικασία για τη μείωση του χρέους, δίνοντας παράλληλα εκ νέου προτεραιότητα στις δαπάνες ώστε να υπάρξει δυνατότητα πρόσθετων επενδύσεων. Το γεγονός αυτό αναμένεται να δημιουργήσει περιθώρια για αντικυκλική δημοσιονομική πολιτική σε περίπτωση επιβράδυνσης. Από την άλλη πλευρά, η περαιτέρω τόνωση των επενδύσεων και άλλων παραγωγικών δαπανών στα κράτη μέλη με ευνοϊκή δημοσιονομική κατάσταση θα στήριζε την ανάπτυξη βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, ενώ θα συνέβαλλε επίσης στην επανεξισορρόπηση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ. Ορισμένα κράτη μέλη αξιοποιούν πλέον εν μέρει τα μεγάλα δημοσιονομικά τους περιθώρια. Συγκεκριμένα, οι Κάτω Χώρες και η Γερμανία σχεδιάζουν να αυξήσουν τις επενδύσεις με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, παρέχοντας πρόσθετη στήριξη στη μετάβαση προς μια πιο πράσινη οικονομία.

Τα καλά σχεδιασμένα και εύρυθμα εθνικά δημοσιονομικά πλαίσια αποτελούν ακρογωνιαίο λίθο των υγιών δημόσιων οικονομικών στην ΕΕ. Τα τελευταία έτη, τα κράτη μέλη έχουν ενισχύσει τα εθνικά δημοσιονομικά τους πλαίσια, ιδίως για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και τις συστάσεις του ενωσιακού δικαίου. Για παράδειγμα, η Λιθουανία και η Πολωνία συνέχισαν τη μεταρρύθμιση των διαδικασιών του προϋπολογισμού με σκοπό τη βελτίωση της διαχείρισης των δαπανών τους. Η Ουγγαρία εξορθολόγησε το εθνικό σύστημα αριθμητικών δημοσιονομικών κανόνων και εναρμόνισε τον υπολογισμό των δεικτών χρέους. Σε αρκετά κράτη μέλη, γίνονται διαβουλεύσεις σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω βελτίωσης του πλαισίου, όπως στη Γαλλία, όπου η Βουλή διατύπωσε συστάσεις σχετικά με τον σχεδιασμό του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλαισίου. Ωστόσο, υπάρχει ακόμη περιθώριο βελτίωσης του σχεδιασμού των πλαισίων, όπως συνιστά άλλωστε και το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο[14].

Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να δυσκολεύονται να επανέλθουν στα επίπεδα δημόσιων επενδύσεων προ κρίσης. Η πλειονότητα των κρατών μελών παρουσίαζε πιο φιλοαναπτυξιακή σύνθεση του προϋπολογισμού πριν ή κατά την έναρξη της κρίσης. Ειδικότερα, οι δημόσιες επενδύσεις παραμένουν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα και ο λόγος των δημόσιων επενδύσεων προς το ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί οριακά μόνο, ιδίως στη ζώνη του ευρώ. Η αύξηση του αναπτυξιακού δυναμικού απαιτεί διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για να ενισχυθεί η βιώσιμη ανάπτυξη και επενδύσεις σε υλικά και άυλα κεφάλαια για να αυξηθεί η παραγωγικότητα. Αυτό θα ήταν ιδιαίτερα σημαντικό για τα κράτη μέλη με δυναμικό ανάπτυξης σαφώς χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Παρά τις αδυναμίες στο εξωτερικό εμπόριο και την αυξημένη αβεβαιότητα σχετικά με τις εμπορικές πολιτικές, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα παραμείνει πλεονασματικό.

14 Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2019), «Απαιτήσεις της ΕΕ για τα εθνικά δημοσιονομικά πλαίσια: ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυσή τους και για καλύτερη παρακολούθηση της εφαρμογής τους. Ειδική έκθεση αριθ. 22/2019»

Αυτό σημαίνει ότι η Ευρώπη εξοικονομεί σημαντικά ποσά για τη χρηματοδότηση του οικονομικού της μετασχηματισμού, υπό την προϋπόθεση ότι διοχετεύονται δεόντως στις κατάλληλες επενδύσεις στα κράτη μέλη.

Οι επανεξετάσεις των δαπανών συνιστούν πλέον τακτική διαδικασία σε όλη την ΕΕ και μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό εργαλείο για τη βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων οικονομικών. Σε μερικές χώρες διενεργούνται σε ετήσια βάση (π.χ. στη Γερμανία), ενώ σε άλλες χώρες καλύπτουν πολυετή ορίζοντα (π.χ. στη Φινλανδία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία). Επίσης, διαφέρουν ως προς το εύρος των δαπανών. Άλλες επανεξετάσεις είναι διεξοδικές και άλλες στοχεύουν βασικές τομεακές πολιτικές, όπως την εκπαίδευση και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (π.χ. στη Λετονία, τη Λιθουανία και τη Σλοβακία) ή πολύ συγκεκριμένα θέματα (την αστυνομία στη Μάλτα, τα επιχειρηματικά κίνητρα στη Γερμανία και τις κρατικές επιδοτήσεις στην Ισπανία). Ενώ ορισμένες επανεξετάσεις έχουν αποφέρει εξοικονόμηση πόρων, τα αποτελέσματα όσον αφορά την αύξηση της αποδοτικότητας δεν είναι πάντα εμφανή. Η εκπόνηση τακτικών και ανεξάρτητων αξιολογήσεων, η βελτίωση της σύνδεσης με τον δημοσιονομικό σχεδιασμό και η επέκταση της κάλυψης στις υποεθνικές δαπάνες μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της χρησιμότητας των επανεξετάσεων των δαπανών. Η αύξηση του ανταγωνισμού στις δημόσιες συμβάσεις μπορεί επίσης να συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων δαπανών.

Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διατήρηση υγιών δημόσιων οικονομικών και την αποφυγή της στρέβλωσης του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων και μεταξύ κρατών μελών. Ωστόσο, συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των φορολογικών συστημάτων ορισμένων κρατών μελών (και δη της Ιρλανδίας, της Κύπρου, του Λουξεμβούργου, της Ουγγαρίας, της Μάλτας και των Κάτω Χωρών) μπορούν να αξιοποιηθούν από εταιρείες που επιδίδονται σε επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Οι πρακτικές επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού σε ένα κράτος μέλος έχουν δευτερογενείς επιπτώσεις, τόσο σε άλλες εταιρείες όσο και σε άλλα κράτη μέλη, που περιλαμβάνουν απώλειες φορολογικών εσόδων και στρεβλώσεις των όρων ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών. Τα κράτη μέλη των οποίων η φορολογική βάση έχει διαβρωθεί πρέπει να αυξήσουν τα έσοδα από άλλους φόρους, ειδάλλως θα έχουν χαμηλότερα έσοδα για μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη, για αναδιανομή και για επενδύσεις.

Η δημογραφική αλλαγή και το υψηλό χρέος γενικής κυβέρνησης θέτουν σημαντικές προκλήσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας και της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών. Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη αντιμετωπίζουν είτε μέτριους είτε σοβαρούς κινδύνους για τη βιωσιμότητα των συστημάτων τους. Σε πολλές χώρες, οι κίνδυνοι οφείλονται στο προβλεπόμενο σημαντικό απόθεμα δημόσιου χρέους, ιδίως στο Βέλγιο, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και την Πορτογαλία. Επιπλέον, οι προκλήσεις σχετίζονται με την προβλεπόμενη αύξηση των δημόσιων δαπανών που συνδέονται με τη δημογραφική γήρανση. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της βιωσιμότητας έχουν αντιστραφεί και αποτελούν πρόσθετη μελλοντική δημοσιονομική πρόκληση για την Ιταλία και τη Ρουμανία. Η πρόοδος όσον αφορά τη μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων ήταν υποτονική στα κράτη μέλη για τα οποία το Συμβούλιο εξέδωσε ειδικές ανά χώρα συστάσεις το 2019 σχετικά με τις συντάξεις. Συνεπώς, το Βέλγιο, η Τσεχία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Γαλλία, η

Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Αυστρία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σλοβενία και η Σλοβακία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις πολιτικής.

Η ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα ενισχύθηκε το 2019, υποστηριζόμενη από τις οικονομικές συνθήκες και τα μέτρα για την άμβλυνση των προκλήσεων που απομένουν. Συνολικά, η κεφαλαιοποίηση του τραπεζικού τομέα παρέμεινε ισχυρή, με τον μέσο συντελεστή φερεγγυότητας σε επίπεδο ΕΕ να φτάνει στο 18,8 % το δεύτερο τρίμηνο του 2019. Η ανάγκη προσαρμογής των επιχειρηματικών μοντέλων των τραπεζών, οι συνθήκες χαμηλών επιτοκίων και η αύξηση του ανταγωνισμού από άλλες μορφές χρηματοδότησης αποτελούν πρόκληση για πολλά κράτη μέλη που εξακολουθεί να ασκεί πιέσεις στην ανταγωνιστικότητα και την κερδοφορία των τραπεζών (π.χ. Ελλάδα, Γερμανία, Ιρλανδία, Πορτογαλία και Λουξεμβούργο). Η διαδικασία διόρθωσης των ισολογισμών σημείωσε περαιτέρω πρόοδο, καθώς τα κληροδοτημένα αποθέματα μη εξυπηρετούμενων δανείων εξακολουθούν να μειώνονται. Το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων σε επίπεδο ΕΕ μειώθηκε σε 2,9 % το δεύτερο τρίμηνο του 2019, ήτοι μείωση κατά μισή ποσοστιαία μονάδα σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Ενώ η ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού έχει ενισχυθεί σε όλα τα κράτη μέλη, ιδίως στα κράτη μέλη με το υψηλότερο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων, στην Ελλάδα, την Κύπρο, την Πορτογαλία, την Ιταλία, τη Βουλγαρία και την Κροατία το ποσοστό παραμένει πάνω από 7 %. Η διαφοροποίηση των πηγών εισοδήματος για περαιτέρω στήριξη της κερδοφορίας των τραπεζών εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, ιδίως για τα μικρότερα πιστωτικά ιδρύματα.

Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας έχει ουσιαστική σημασία για την προστασία της ακεραιότητας του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ. Οι αδυναμίες στην εφαρμογή του πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε ολόκληρη την ΕΕ μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο εκμετάλλευσης για τη νομιμοποίηση των εν λόγω εσόδων. Τα κράτη μέλη στα οποία η νομοθεσία δεν συμβαδίζει με τα πρότυπα της ΕΕ, η εποπτεία δεν είναι επαρκής, οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες δεν αξιοποιούνται επαρκώς και οι διώξεις είναι περιορισμένες αποτελούν τους αδύναμους κρίκους στο πλαίσιο της ΕΕ. Τα πρόσφατα σκάνδαλα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν καταδείξει τη σημασία της αυστηρής εφαρμογής των κανόνων.

4. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ

Οι μακροοικονομικές ανισορροπίες μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την οικονομία ενός συγκεκριμένου κράτους μέλους, της ζώνης του ευρώ ή της Ένωσης στο σύνολό της[15]. Η διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών αποσκοπεί στον εντοπισμό και την πρόληψη της εμφάνισής τους σε πρώιμο στάδιο, ώστε να εξασφαλιστεί ότι τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διόρθωσή τους.

15 Άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011.

Στην έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης για το 2019 προσδιορίστηκαν 13 κράτη μέλη για εμπεριστατωμένη επισκόπηση προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον επηρεάζονται ή κινδυνεύουν να επηρεαστούν από ανισορροπίες[16]. Οι 13 χώρες είναι οι ίδιες που είχαν προσδιοριστεί πριν από ένα έτος ως χώρες που αντιμετώπιζαν ανισορροπίες ή υπερβολικές ανισορροπίες. Τα αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων του τρέχοντος κύκλου περιλαμβάνονται στις ανά χώρα εκθέσεις για τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη. Η ανάλυση εξετάζει τη σοβαρότητα των ανισορροπιών, την εξέλιξή τους και τις απαντήσεις πολιτικής. Λαμβάνονται επίσης υπόψη οι σχετικές δευτερογενείς επιπτώσεις και οι συστημικές διασυνοριακές επιπτώσεις των ανισορροπιών.

4.1. Πρόοδος όσον αφορά τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών στην ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ

Οι μακροοικονομικές ανισορροπίες διορθώνονται σταδιακά εν μέσω ευνοϊκών οικονομικών συνθηκών. Μετά από εκτεταμένη διαδικασία απομόχλευσης μετά την κρίση, ορισμένες ανισορροπίες και μη βιώσιμες τάσεις έχουν διορθωθεί, ιδίως τα μεγάλα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, η υπερβολική πιστωτική επέκταση που προκαλεί αυξήσεις στις τιμές των κατοικιών και, γενικά, το ισχυρό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος που συνεπάγεται απώλειες ανταγωνιστικότητας κόστους. Ωστόσο, παρά την πρόοδο ως προς την απομόχλευση, τα ιδιωτικά, δημόσια και εξωτερικά αποθέματα χρέους παραμένουν σε υψηλά επίπεδα και χρειάζεται περισσότερος χρόνος για να διορθωθούν. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις εξακολουθούν να υπάρχουν θύλακες ευπαθειών στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Η επανεξισορρόπηση της εξωτερικής θέσης των χωρών παραμένει ατελής. Επί του παρόντος, λίγα μόνο κράτη μέλη παρουσιάζουν έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, αλλά ορισμένα κράτη μέλη με μεγάλα αποθέματα εξωτερικού χρέους πρέπει να διατηρήσουν συνετά ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών και να αποφύγουν τις απώλειες ανταγωνιστικότητας. Ταυτόχρονα, σε ορισμένα κράτη μέλη (π.χ. Γερμανία, Κάτω Χώρες) εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλα πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, με αποτέλεσμα η ζώνη του ευρώ να καταγράφει πλεόνασμα της τάξης του 3,3 % του ΑΕΠ. Αυτό σημαίνει ότι, τα τελευταία έτη, στις ευρωπαϊκές οικονομίες σημειώθηκε σταθερά μεγαλύτερη αποταμίευση από ό,τι επενδύσεις, και συσσώρευση περιουσιακών στοιχείων έναντι του υπόλοιπου κόσμου. Η χαμηλή εξαγωγική ζήτηση συνέβαλε πρόσφατα στη σχετική μείωση των πλεονασμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στη διεύρυνση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Στο τρέχον πλαίσιο, η επανεξισορρόπηση τόσο των ελλειμμάτων όσο και των πλεονασμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θα μπορούσε να συμβάλει στην αντιμετώπιση του χαμηλού πληθωρισμού, των συνθηκών χαμηλών επιτοκίων και στη μείωση της εξάρτησης από την εξωτερική ζήτηση. Σε πολλές χώρες που είναι καθαροί οφειλέτες, απαιτούνται μεταρρυθμίσεις για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και τη μείωση του εξωτερικού χρέους. Στις χώρες που είναι καθαροί πιστωτές, θα πρέπει να αξιοποιηθεί η ευκαιρία για

16 COM(2019) 651 final.

περαιτέρω χρηματοδότηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων με χαμηλά επιτόκια. Η ενίσχυση των προϋποθέσεων που στηρίζουν την αύξηση των μισθών θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στην επανεξισορρόπηση.

Η ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα της ΕΕ έχει βελτιωθεί, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένες προκλήσεις. Οι δείκτες κεφαλαιοποίησης σταμάτησαν να αυξάνονται πάνω από επίπεδα που υπερβαίνουν τα ρυθμιστικά πρότυπα. Η κερδοφορία στον τραπεζικό τομέα έχει βελτιωθεί σημαντικά τα τελευταία έτη. Τα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων έχουν σημειώσει σημαντική μείωση τα τελευταία έτη, ιδίως στις χώρες που έχουν συσσωρεύσει μεγάλα αποθέματα μη εξυπηρετούμενων δανείων τα τελευταία έτη (π.χ. Κύπρος, Ιταλία, Πορτογαλία). Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις σε ορισμένα κράτη μέλη που χαρακτηρίζονται ακόμα από σχετικά χαμηλή κεφαλαιοποίηση και κερδοφορία, καθώς και υψηλά ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η προοπτική μακροχρόνιων χαμηλών επιτοκίων και η εξασθένηση της οικονομικής ανάπτυξης έρχονται να προστεθούν στις εν λόγω προκλήσεις.

Οι τιμές των κατοικιών εξακολουθούν να εμφανίζουν σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης, ενώ παρατηρούνται επιβραδύνσεις στα κράτη μέλη με τις ισχυρότερες ενδείξεις υπερτίμησης. Σε ολοένα περισσότερες χώρες, οι τιμές των κατοικιών υπερβαίνουν τα ανώτατα επίπεδα που έχουν καταγραφεί από τα μέσα της δεκαετίας του 2000 και ενδεχομένως είναι υπερτιμημένες. Ωστόσο, η αύξηση των τιμών των κατοικιών μετριάστηκε πρόσφατα σε ορισμένες χώρες της ΕΕ όπου μέχρι στιγμής υπήρχαν μόνο περιορισμένες ενδείξεις υπερτίμησης (π.χ. Ουγγαρία, Ιρλανδία, Πορτογαλία) και στις οποίες καταγράφηκε η μεγαλύτερη αύξηση των τιμών των κατοικιών. Αντίθετα, σε πολλές περιπτώσεις, οι τιμές επιβραδύνθηκαν σε χώρες όπου οι ανησυχίες σχετικά με την υπερτίμηση είναι ισχυρότερες και το χρέος των νοικοκυριών είναι υψηλό, συμπεριλαμβανομένης της Σουηδίας. Σε ορισμένες χώρες, τα υψηλά ποσοστά αύξησης των τιμών των κατοικιών συνοδεύονται από σταθερή αύξηση των νέων ενυπόθηκων δανείων.

Σε ορισμένα κράτη μέλη οι συνθήκες ανταγωνιστικότητας κόστους καθίστανται λιγότερο ευνοϊκές. Το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αυξάνεται με ταχύ ρυθμό σε ορισμένα κράτη μέλη, εξαιτίας της μεγάλης αύξησης των μισθών και της μειωμένης αύξησης της παραγωγικότητας. Σε ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Βαλτικής, η συνεχής ισχυρή αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αντικατοπτρίζει τη στενότητα της αγοράς εργασίας και τις ελλείψεις δεξιοτήτων. Στη ζώνη του ευρώ, ενώ η αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος ήταν υψηλότερη σε πολλές χώρες που είναι καθαροί πιστωτές από ό,τι σε χώρες που είναι καθαροί οφειλέτες, αυτή η διαφορά στα ποσοστά αύξησης μειώνεται από το 2016 και, ως εκ τούτου, καθίσταται λιγότερο ευνοϊκή για συμμετρική επανεξισορρόπηση.

4.2. Εφαρμογή της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών

Σε 12 από τα 13 κράτη μέλη για τα οποία διενεργήθηκε εμπεριστατωμένη επισκόπηση εντοπίστηκαν ανισορροπίες ή υπερβολικές ανισορροπίες, ενώ η σοβαρότητα των ανισορροπιών μειώνεται σε αρκετές περιπτώσεις. Στις εμπεριστατωμένες επισκοπήσεις

του 2020 διαπιστώθηκε ότι 9 κράτη μέλη αντιμετωπίζουν *ανισορροπίες*, ενώ 3 αντιμετωπίζουν *υπερβολικές ανισορροπίες*. Ένα κράτος μέλος που εντοπίστηκε πέρυσι με ανισορροπίες σημείωσε επαρκή πρόοδο στα οικονομικά αποτελέσματα και στην απάντηση πολιτικής, που δικαιολογεί την έξοδο από τη ΔΜΑ. Στα περισσότερα άλλα κράτη μέλη, σημειώθηκε κάποια πρόοδος προς τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών. Στο παρόν στάδιο, η πρόοδος αυτή δεν δικαιολογούσε αναθεώρηση του καθεστώτος τους από την άποψη του εντοπισμού και της αξιολόγησης των ανισορροπιών τους. Στο προσάρτημα 3 συνοψίζονται τα πορίσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων ανά κράτος μέλος.

Η **Βουλγαρία**, στην οποία εντοπίστηκαν *ανισορροπίες* το 2019, *δεν αντιμετωπίζει ανισορροπίες*. Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί όσον αφορά την ενίσχυση της διακυβέρνησης του χρηματοπιστωτικού τομέα και την αντιμετώπιση των εκκρεμών κανονιστικών ζητημάτων. Επιπλέον, το εταιρικό χρέος έχει μειωθεί και το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) έχει υποχωρήσει, αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα μεταξύ των επιχειρήσεων[17].

Στα περισσότερα άλλα κράτη μέλη στα οποία εντοπίστηκαν ανισορροπίες το 2019, οι ευπάθειες συνέχισαν να αμβλύνονται σταδιακά, αλλά εξακολουθούν να υφίστανται προκλήσεις όσον αφορά τις οικονομικές προοπτικές και τις προοπτικές πολιτικής:

- Στη **Γερμανία** και τις **Κάτω Χώρες**, παρά τη σχετική διόρθωση και εν μέσω κάποιας προόδου σε επίπεδο πολιτικής, εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλα πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η **Ισπανία**, η **Πορτογαλία**, η **Ιρλανδία** και η **Κροατία** χαρακτηρίζονται από συνδυασμό ευπαθειών που συνδέονται με το υψηλό επίπεδο ιδιωτικού χρέους, χρέους γενικής κυβέρνησης και ξένου χρέους. Οι εν λόγω ανισορροπίες αποθεμάτων άρχισαν να υποχωρούν μετά την ανάκαμψη, ιδίως στην Ιρλανδία, όπου ελήφθησαν αποφασιστικά μέτρα πολιτικής. Στην Κροατία και την Ισπανία η δράση πολιτικής βρίσκεται σε σχετική στασιμότητα. Στη **Γαλλία**, το χρέος γενικής κυβέρνησης δεν μειώνεται ακόμη και, παρά τη μερική πρόοδο πολιτικής, η αύξηση της παραγωγικότητας παραμένει υποτονική. Στη **Σουηδία**, παρά την πρόσφατη διόρθωση, οι τιμές των κατοικιών παραμένουν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, ενώ το χρέος των νοικοκυριών εξακολουθεί να αυξάνεται· παρά την πρόοδο, εξακολουθούν να υπάρχουν κενά πολιτικής. Στη **Ρουμανία**, οι ευπάθειες που συνδέονται με απώλειες ανταγωνιστικότητας κόστους και το διευρυνόμενο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών εξακολουθούν να υφίστανται στο πλαίσιο μιας έντονα επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής και θα επιδεινωθούν εάν δεν αντιστραφούν οι τρέχουσες τάσεις.

- Η Κύπρος, η Ελλάδα και η Ιταλία διαπιστώνεται, όπως και το 2019, ότι αντιμετωπίζουν **υπερβολικές ανισορροπίες**. Στην **Κύπρο** εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ευπάθειες, παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών. Τα ΜΕΔ μειώθηκαν σημαντικά το 2018 και, έκτοτε, η πρόοδος συνεχίζεται με χαμηλότερους ρυθμούς. Το

[17] Οι δεσμεύσεις της Βουλγαρίας στο πλαίσιο της συμμετοχής στον ΜΣΙ ΙΙ θα αξιολογηθούν σε εύθετο χρόνο από την Επιτροπή και την ΕΚΤ ως προς τους αντίστοιχους τομείς αρμοδιότητάς τους.

χρέος γενικής κυβέρνησης και το ιδιωτικό χρέος μειώνονται και αναμένεται να μειωθούν περαιτέρω. Ωστόσο, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε στο πλαίσιο μιας ήδη εξαιρετικά αρνητικής καθαρής διεθνούς επενδυτικής θέσης. Η πρόοδος πολιτικής είναι ανομοιογενής, ενώ εξακολουθούν να εκκρεμούν ορισμένες μεταρρυθμιστικές δεσμεύσεις. Στην **Ελλάδα** εξακολουθούν να υπάρχουν πολύ σημαντικές ευπάθειες, οι οποίες σχετίζονται με το χρέος γενικής κυβέρνησης, τα ΜΕΔ και τον εξωτερικό τομέα, στο πλαίσιο του συνεχιζόμενου χαμηλού αναπτυξιακού δυναμικού και της υψηλής ανεργίας. Ωστόσο, η πρόοδος είναι ορατή σε αρκετούς τομείς. Οι δεσμεύσεις πολιτικής που παρακολουθούνται στο πλαίσιο του προγράμματος ενισχυμένης εποπτείας βρίσκονται εν γένει σε καλό δρόμο. Στην **Ιταλία**, ο δείκτης χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ εξακολουθεί να αυξάνεται, αν και τα κυβερνητικά προγράμματα ευνοούν περισσότερο τη μείωση του χρέους. Η δυνητική ανάπτυξη, μολονότι βελτιώνεται, παραμένει ανεπαρκής για να εξασφαλίσει την ταχεία μείωση του χρέους. Αναλαμβάνεται εκ νέου δράση για την υλοποίηση του προγράμματος μεταρρυθμίσεων. Και στα τρία κράτη μέλη, απαιτούνται συνεχείς μεταρρυθμιστικές προσπάθειες για την επανεξισορρόπηση της οικονομίας. Θα βρίσκονται υπό τη στενή παρακολούθηση της Επιτροπής.

Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να εξετάζει τις εξελίξεις και τα μέτρα πολιτικής που λαμβάνονται από όλα τα κράτη μέλη τα οποία αντιμετωπίζουν ανισορροπίες ή υπερβολικές ανισορροπίες στο πλαίσιο της ειδικής παρακολούθησης. Το Συμβούλιο συμμετέχει στις αξιολογήσεις αυτές και έχει στηρίξει τα συμπεράσματα των ειδικών εκθέσεων παρακολούθησης[18].

5. ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΤΩΝ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Μολονότι τα κράτη μέλη εξακολούθησαν να σημειώνουν πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων, το επίπεδο υλοποίησης μεταρρυθμίσεων διέφερε μεταξύ των κρατών μελών. Στο πλαίσιο πολυετούς προοπτικής, το επίπεδο υλοποίησης παρέμεινε σε γενικές γραμμές σταθερό τα τελευταία έτη. Συγκεκριμένα, από την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου το 2011, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει τουλάχιστον μερική πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή περισσότερων από τα δύο τρίτα όλων των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Όσον αφορά τους τομείς πολιτικής, τα κράτη μέλη σημείωσαν μεγαλύτερη πρόοδο στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ενώ ακολουθεί η πρόοδος όσον αφορά τη νομοθεσία που διέπει το εργατικό δίκαιο και την προστασία της απασχόλησης. Ταυτόχρονα, η πρόοδος ως προς τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και τη μεταρρύθμιση του τομέα της υγείας και της μακροχρόνιας περίθαλψης είναι ιδιαίτερα αργή.

Εν μέσω της υψηλής αβεβαιότητας που περιβάλλει τις οικονομικές προοπτικές, η έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν το δυναμικό ανάπτυξης αποτελεί κλειδί για την αντιμετώπιση των μακροπρόθεσμων

[18] Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2020, που εγκρίθηκαν στις 18 Φεβρουαρίου 2020 (ST 6145/20).

προκλήσεων της οικονομίας. Όσον αφορά τις συστάσεις του Συμβουλίου που εκδόθηκαν το 2019, η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων ήταν υψηλή στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και στις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας. Ωστόσο, παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων σχετικά με τον ανταγωνισμό στον τομέα των υπηρεσιών και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Η Επιτροπή έλαβε μέτρα για να διασφαλίσει μια πιο διαφανή διαδικασία αξιολόγησης της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων και για να ενταθούν οι πολυμερείς συζητήσεις επανεξέτασης σχετικά με τις συστάσεις. Γενικά, οι αβέβαιες οικονομικές προοπτικές απαιτούν ενισχυμένη υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων.

Η υλοποίηση οικονομικών πολιτικών σχετικά με τις επενδύσεις απαιτεί χρόνο. Για πρώτη φορά πέρυσι εκδόθηκαν ειδικές ανά χώρα συστάσεις που αφορούσαν τις οικονομικές πολιτικές σχετικά με τις επενδύσεις. Έγινε σύσταση στα κράτη μέλη να εστιάσουν τις πολιτικές τους σε συγκεκριμένους τομείς, με τη στήριξη εθνικών δημόσιων και ιδιωτικών πόρων, καθώς και με κονδύλια της ΕΕ. Η πρόοδος όσον αφορά την υλοποίηση πρέπει να αναλυθεί με μακροπρόθεσμη προοπτική. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εστιάσουν τις πολιτικές τους σε συγκεκριμένους τομείς, με τη στήριξη εθνικών δημόσιων και ιδιωτικών πόρων, καθώς και με κονδύλια της ΕΕ. Όσον αφορά τη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ, οι ενδείξεις είναι θετικές: για την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (2014-2020), η Επιτροπή διενήργησε επανεξέταση των επιδόσεων το 2019, από την οποία προκύπτει ότι έχουν διατεθεί 21,4 δισ. EUR από το αποθεματικό επίδοσης[19]. Παρά τον μη διακριτικό χαρακτήρα της επανεξέτασης των επιδόσεων, κατά μέσο όρο, τα τρία τέταρτα του αποθεματικού επίδοσης της πολιτικής συνοχής, ύψους 15,9 δισ. EUR, διατέθηκαν σε τομείς σχετικούς με τις επενδυτικές ανά χώρα συστάσεις. Όσον αφορά τα ποσά τα οποία συνδέονται με προγράμματα και προτεραιότητες που δεν πέτυχαν τα ορόσημα επιδόσεών τους, οι υπηρεσίες της Επιτροπής κάλεσαν τα κράτη μέλη να λάβουν δεόντως υπόψη τις επενδυτικές ανά χώρα συστάσεις στις προτάσεις ανακατανομής που υποβάλλουν. Τα κράτη μέλη άρχισαν να υποβάλλουν τις αντίστοιχες προτάσεις επαναπρογραμματισμού το φθινόπωρο του 2019 προς αξιολόγηση και έγκριση της Επιτροπής.

Πλαίσιο 2: Τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά τον προγραμματισμό των κονδυλίων της πολιτικής συνοχής

Σε πολλά κράτη μέλη, οι δημόσιες επενδύσεις εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα κονδύλια της ΕΕ. Κατά το στάδιο του προγραμματισμού, τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 έλαβαν υπόψη τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις σχετικά με τις επενδύσεις. Οι εν λόγω ανά χώρα συστάσεις αφορούν τομείς στρατηγικής ευρωπαϊκής σημασίας. Για τον προγραμματισμό της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027, η Επιτροπή πρότεινε να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο η σύνδεση με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Στον κύκλο του Εξαμήνου του 2019, εκπόνησε επενδυτική καθοδήγηση για τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής και πρότεινε ειδικές ανά χώρα συστάσεις επενδυτικών πολιτικών για όλα τα κράτη μέλη, τις οποίες ενέκρινε το Συμβούλιο.

[19] Το αποθεματικό επίδοσης, που δεσμεύεται από τα συνολικά κονδύλια των ΕΔΕΤ (6 % του προϋπολογισμού ή περίπου 26 δισ. EUR), διατίθεται στις προτεραιότητες που έχουν επιτύχει τα ορόσημά τους για το 2018, τα οποία καθορίστηκαν στο πλαίσιο επιδόσεων.

Μετά τη δημοσίευση των ανά χώρα εκθέσεων τον Φεβρουάριο του 2019, πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις σε όλα τα κράτη μέλη την άνοιξη του 2019, που σηματοδοτούσαν την έναρξη του άτυπου διαλόγου σχετικά με τον προγραμματισμό για την περίοδο 2021-2027. Στόχος της Επιτροπής είναι να εγκριθούν όλα τα προγράμματα αμέσως μετά τη θέσπιση της σχετικής νομοθεσίας. Στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, αυτό θα εξαρτηθεί επίσης από την προθυμία των κρατών μελών να καταρτίσουν και να συζητήσουν τα σχέδια προγραμμάτων τους.

6. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Η εμπιστοσύνη και η συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής, του Συμβουλίου και των κρατών μελών είναι ουσιαστικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η Επιτροπή προσφέρει πολλαπλές ευκαιρίες ανταλλαγής απόψεων με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, που περιλαμβάνουν τη συμμετοχή σε τακτικές συναντήσεις με τους κοινωνικούς εταίρους, την κοινωνία των πολιτών, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια. Στην περίπτωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τα μέλη της Επιτροπής είναι πρόθυμα να μεταβούν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πριν από κάθε βασικό στάδιο του κύκλου του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Πριν από την έγκριση της σημερινής δέσμης, τα μέλη της Επιτροπής συνεργάστηκαν με το Κοινοβούλιο συμμετέχοντας στις συνεδριάσεις των επιτροπών του EMPL και ECON. Η Επιτροπή διοργανώνει επίσης τακτικές συναντήσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στα κράτη μέλη. Με την πάροδο των ετών, οι προσπάθειες αυτές για την οικοδόμηση ανοικτού και γόνιμου διαλόγου συνέβαλαν στην ανάπτυξη μιας ολοένα και πιο κοινής αντίληψης των προκλήσεων και των απαντήσεων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο πολιτικής.

Στο πνεύμα των προσπαθειών που έχουν αναληφθεί στο παρελθόν, η Επιτροπή δεσμεύεται να διεξαγάγει ουσιαστικό διάλογο πολιτικής με τα κράτη μέλη και να διασφαλίσει ότι οι συστάσεις πολιτικής αποτελούν μέρος της εθνικής διαδικασίας πολιτικής, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της συμμετοχής των εθνικών κοινοβουλίων και των κοινωνικών εταίρων σε εθνικό επίπεδο. Οι ανταλλαγές αυτές πραγματοποιούνται μέσω τεχνικών και πολιτικών αποστολών σε κάθε κράτος μέλος και με διμερείς συνεδριάσεις δύο φορές τον χρόνο στις Βρυξέλλες. Επιπλέον, ζητείται η γνώμη των εθνικών αρχών σχετικά με το αναλυτικό περιεχόμενο των ανά χώρα εκθέσεων πριν από τη δημοσίευσή τους. Το νέο φετινό χαρακτηριστικό ήταν η έκκληση της Επιτροπής προς τις εθνικές αρχές να επιλέξουν ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος για βαθύτερη ανάλυση στο πλαίσιο των ανά χώρα εκθέσεων. Οι περισσότερες εθνικές αρχές έστρεψαν το ενδιαφέρον τους σε θέματα σχετικά με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και τον αντίκτυπό τους στην οικονομία, τη βιομηχανία και το εργατικό δυναμικό, γεγονός που αποδεικνύει εύγλωττα την ευθυγράμμιση των συμφερόντων και των προτεραιοτήτων με τη νέα οικονομική ατζέντα της Επιτροπής. Η Επιτροπή επιδιώκει επίσης να βοηθήσει τα κράτη μέλη να εντείνουν τις μεταρρυθμιστικές τους προσπάθειες τα τελευταία έτη μέσω του Προγράμματος Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων, το οποίο παρέχει τεχνική στήριξη σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, κατόπιν αιτήματός τους, για να τα βοηθήσει να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν μεταρρυθμίσεις για

την ενίσχυση της ανάπτυξης. Σε αυτές περιλαμβάνονται και οι μεταρρυθμιστικές προκλήσεις που επισημαίνονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

7. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο παρέχει στην Επιτροπή, στα κράτη μέλη, στους κοινωνικούς εταίρους και στα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να διεξάγουν μόνιμο διάλογο μεταξύ τους καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Οι ανά χώρα εκθέσεις που δημοσιεύονται με την παρούσα ανακοίνωση βασίζονται σε διεξοδική επικοινωνία με τις κυβερνήσεις, τις εθνικές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη, τόσο σε τεχνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο, μεταξύ άλλων, και σε διμερείς συναντήσεις τον Δεκέμβριο του 2019. Τα πορίσματά τους θα παρουσιαστούν στις πρωτεύουσες των κρατών μελών, ενώ θα τους δοθεί επίσης και συνέχεια σε περαιτέρω διμερείς και πολυμερείς συναντήσεις. Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, οι αρμόδιοι για το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο υπάλληλοι συνεχίζουν τη συνεργασία τους με τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη στα κράτη μέλη. Οι αντιπρόεδροι και τα μέλη της Επιτροπής θα επισκεφθούν τα κράτη μέλη για να πληροφορηθούν τις απόψεις των κοινοβουλίων, των κυβερνήσεων, των κοινωνικών εταίρων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με την ανάλυση και τα συμπεράσματα των εκθέσεων ανά χώρα. Η Επιτροπή θα συζητήσει επίσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τα συνοπτικά ευρήματα των εκθέσεων ανά χώρα.

Υπό το πρίσμα των προκλήσεων που έχουν εντοπιστεί, τα κράτη μέλη θα παρουσιάσουν τις οικονομικές και κοινωνικές προτεραιότητές τους στα εθνικά τους προγράμματα μεταρρυθμίσεων έως τα μέσα Απριλίου. Θα παρουσιάσουν επίσης τις πολυετείς στρατηγικές τους για υγιή δημόσια οικονομικά, με τη μορφή προγραμμάτων σταθερότητας (για τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ) και σύγκλισης (για τα κράτη μέλη εκτός ζώνης του ευρώ). Στα τελικά εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο του κανονισμού για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, τα κράτη μέλη καθορίζουν με ποιο τρόπο σκοπεύουν να επιτύχουν τους ενεργειακούς και κλιματικούς τους στόχους. Για να εξασφαλιστεί κατάλληλη και βιώσιμη απόκριση στις προκλήσεις, η Επιτροπή προτείνει να καταρτιστούν τα προγράμματα αυτά με τη συμμετοχή όλων των βασικών ενδιαφερόμενων μερών, όπως οι κοινωνικοί εταίροι, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, κατά περίπτωση.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 1 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ

	Διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΔΜΑ)[20]	**Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης[21]** **(ΜΔΣ: μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος / ΔΥΕ: διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος)**	**Παρατηρήσεις**
AT		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος[22]	
BE		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
BG		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ	
CY	Υπερβολικές ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
CZ		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ	
DE	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ	
DK		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ	
EE		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ	
EL	Υπερβολικές ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος[23]	Δεδομένου ότι η Ελλάδα είχε απαλλαγεί από την υποχρέωση υποβολής προγραμμάτων σταθερότητας ενώ υπαγόταν στο πρόγραμμα, η αξιολόγηση του έτους 2019 διενεργείται χωρίς ΜΔΣ.
IE	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ	

[20] Τόσο η κατηγορία «ανισορροπίες» όσο και η κατηγορία «υπερβολικές ανισορροπίες» απαιτούν ειδική παρακολούθηση που διαφέρει ανάλογα με τη σοβαρότητα των προκλήσεων.

[21] Η επίτευξη του ΜΔΣ και η δυνατότητα εφαρμογής του (μεταβατικού) κανόνα για το χρέος αναφέρονται στο 2019 με βάση τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2019.

[22] Κανόνας για το χρέος: αν η τιμή αναφοράς του 60 % για τον δείκτη χρέους ως προς το ΑΕΠ δεν τηρείται, το οικείο κράτος μέλος θα τεθεί στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, αφού ληφθούν υπόψη όλοι οι σχετικοί παράγοντες και ο αντίκτυπος του οικονομικού κύκλου, εάν η διαφορά μεταξύ του δείκτη του χρέους του και της τιμής αναφοράς του 60 % δεν μειώνεται κατά το 1/20ό ετησίως (κατά μέσο όρο σε μια περίοδο τριών ετών).

[23] Μεταβατικός κανόνας για το χρέος: σε κάθε κράτος μέλος που υπόκειται στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος χορηγείται τριετής περίοδος μετά τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος για να συμμορφωθεί με τον κανόνα για το χρέος. Το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ότι ο κανόνας για το χρέος δεν εφαρμόζεται καθόλου κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να σημειώσουν επαρκή πρόοδο προς την κατεύθυνση της συμμόρφωσης κατά τη διάρκεια αυτής της μεταβατικής περιόδου. Μια αρνητική αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί προς την κατεύθυνση της συμμόρφωσης με την τιμή αναφοράς για το χρέος κατά τη μεταβατική περίοδο θα μπορούσε να οδηγήσει στην κίνηση διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος.

ES	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	
FR	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	
HR	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
HU		Προληπτικό σκέλος (ΔΣΑ[24]) Μη επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
IT	Υπερβολικές ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
LT		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ	
LU		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ	
LV		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ	
MT		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ	
NL	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ	
PL		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ	
PT	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	
SI		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
SE	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Επίτευξη του ΜΔΣ	
SK		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ	
RO	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος (ΔΣΑ) Μη επίτευξη ΜΔΣ	
FI		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ	

[24] Η διαδικασία σοβαρής απόκλισης έχει ως στόχο να δώσει στα κράτη μέλη την ευκαιρία να διορθώσουν την απόκλιση από τον μεσοπρόθεσμο στόχο (ΜΔΣ) τους ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξη του ΜΔΣ.

UK		Προληπτικό σκέλος Μη επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 2: ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»

Στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την ΕΕ	**Στοιχεία του 2010**	**Τελευταία διαθέσιμα στοιχεία**	**Το 2020, με βάση τις πρόσφατες τάσεις**
1. Αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20-64 σε τουλάχιστον 75%	68,6 %	73,8 % (3ο τρίμηνο 2019)	Στόχος που δεν αναμένεται να υλοποιηθεί
2. Αύξηση των συνδυασμένων δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων στην Ε&Α σε 3% του ΑΕΠ	1,93 %	2,12 % (2018)	Στόχος που δεν αναμένεται να υλοποιηθεί
3α. Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 20% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990	Μείωση 14,3 %	Μείωση 23 % (2018)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
3β. Αύξηση στο 20% του μεριδίου της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην τελική κατανάλωση ενέργειας	12,5 %	18 % (2018)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
3γ. Επιδίωξη του στόχου του 20 % για την ενεργειακή απόδοση	5,7 % (για την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας)	4,6 % (απόσταση από τον στόχο για την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας το 2020)	Στόχος που δεν αναμένεται να υλοποιηθεί
4α. Μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε λιγότερο από 10%	13,9 %	10,6 % (2018)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
4β. Αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών που έχει ολοκληρώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση σε τουλάχιστον 40%	33,8 %	40,7 %	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
5. Έξοδος τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού	Αύξηση κατά 1,4 εκατομμύρια (σε σύγκριση με το έτος βάσης 2008)	Μείωση κατά 7,1 εκατομμύρια (σε σύγκριση με το έτος βάσης 2008) το 2018	Στόχος που δεν αναμένεται να υλοποιηθεί

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 3 — ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΣΤΑΤΩΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ

	Αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων για το 2019	Αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων για το 2020
Απουσία ανισορροπιών	-	BG
Ανισορροπίες	BG, DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE	DE, ES, FR, HR, IE, NL, PT, RO, SE
Υπερβολικές ανισορροπίες	CY, EL, IT	CY, EL, IT